

Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd

SOU 2024:56 - Betänkande av Utredningen om en konkurrenskraftig animalieproduktion

Särskild utredare: Elisabeth Nilsson

Uppdrag att föreslå åtgärder för stärkt konkurrenskraft - 9 områden

1. Djurskyddslagstiftning i Sverige, EU, medlemsstaterna och globalt
2. Djurskyddskravens påverkan på djurhälsa och läkemedel
3. Förprovning av djurstallar
4. Regelförenkling, administrativ börda och kontroller
5. Ersättningssystem
6. Offentlig upphandling
7. Export
8. Konsument och märkning
9. Innovationer

Bedömning av konkurrenskraften i animalieproduktionen

- Svensk animalieproduktion har generellt en låg tillväxt och lönsamhet, även om det finns skillnader mellan olika produktionsgrenar och företag.
- Det finns företag som har god lönsamhet men många har svårt att uppnå det. Det påverkar den långsiktiga konkurrenskraften och möjligheten att investera.
- Även till synes marginella kostnadsökningar kan få stor påverkan på lönsamheten då nettolönsamheten (marginalen) är låg, vilket är fallet i många företag med animalieproduktion.
- Produktionsutvecklingen har varit bristande för flera produktionsinriktningar de senaste decennierna, vilket är ett tecken på att lönsamheten varit för svag för att skapa tillväxt i sektorn.
- Investeringsviljan i animalieproduktionen har under lång tid varit alldeles för låg och långt ifrån tillräcklig för att bibehålla en långsiktig produktion på dagens nivå, och ännu mindre på en högre nivå.

Goda möjligheter till ökad produktion & konkurrenskraft

- Då krävs bland annat fortsatt strukturutveckling och insatser inom olika områden som regelförenkling och minskad administrativ börda, finansiering, export, ekonomiska ersättningar, satsningar på forskning och innovation.
- Ökade intäkter och konkurrenskraftiga produktionskostnader är också nödvändigt liksom användning av ny teknik och investeringar i stallbyggnation.
- All produktion måste värnas, både stora och mindre företag, och en mångfald av produktionsformer stimuleras.
- Att skapa förutsättningar för livsmedelsproduktion och företagande i hela landet är angeläget av flera skäl, bland annat för sysselsättningen och för Sveriges livsmedelsberedskap.

Ett gott djurskydd

- Gott djurskydd har djup förankring i samhället och hos djurägarna.
- Det finns en stolthet hos djurägarna för det goda djurskyddet.
- Viktigt värna svensk nivå på djurskydd, djurhälsa, smittskydd, antibiotikaanvändning och livsmedelssäkerhet.
- Djurskydd är ett viktigt mervärde & många konsumenter är positiva till svenska produkter.
- Vissa delar av den svenska djurskyddslagstiftningen bidrar dock till högre kostnadsbild.
- Merbetalningen i butik kompenserar inte fullt ut för djurägarnas totala merkostnader som exempelvis höga kostnader för stallbyggnader, arbetskraft, insatsvaror och vissa djurskyddskrav.
- Det är många faktorer utöver djurskyddskraven som påverkar konkurrenskraften.

Det är många faktorer som påverkar konkurrenskraften

- Kapitalförsörjning
- Miljökonsekvensbeskrivning, MKB, och miljötillstånd
- Priset till bonden
- Lönsamhet i branschen
- Generations- och ägarskiften
- Viltskador och rovdjur
- Djurskyddslagstiftningen i Sverige
- Tillämpning av lagstiftning i Sverige
- Tillämpning och efterlevnad av EU:s djurskyddslagstiftning i andra medlemsstater
- Arbetskraft och arbetsmiljö
- Produktionsvolym
- Export och innovation
- Den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP)
- Smittskydd och sjukdomsutbrott
- Ojämn fördelning av vinster i livsmedelskedjan
- Mark- och arrendepriiser
- Sveriges geografi och klimat
- Konsumentattityd och betalningsvilja

Underlätta investeringar i stallbyggnation

- Staten går in med kreditgarantier eller annat finansiellt instrument om 1 miljard kronor till lämplig aktör som erbjuder lån till svenska lantbruksföretagare.
- Utöka investeringsstöden inom den EU-gemensamma jordbrukspolitiken.
- Prioritera i forskningsutlysningarna:
Kostnadseffektiv stallbyggnation, teknik och system som ger god djurvälstånd och arbetsmiljö.
- Undersöka möjligheterna att öronmärka medel för ny- eller ombyggnation till lösdrift i mjölkföretag som har uppbundna mjölkkor.
- Prioritera forskning om hur mjölkföretagare på ett kostnadseffektivt sätt kan ställa om till lösdrift från produktionssystem med uppbundna kor.

Mjölkkor i lösdrift undantas från beteskravet – Varför?

- Ett grundläggande skäl till förslaget är att konkurrenskraften i den svenska mjölkproduktionen påtagligt försämrats över tid och att det är nödvändigt och brådskande med åtgärder.
- Den inhemska mjölkproduktionen behöver öka och möjligheterna till mjölkproduktion i hela landet värnas. Det gäller både små och stora besättningar.

Mjölkkor i lösdrift undantas från beteskravet - Effekter

- Ökad konkurrenskraft, lönsamhet och fler nya mjölkföretag och mjölkkor.
- Befintliga mjölkbesättningar, särskilt mindre gårdar i skogs- och mellanbygd, kan behållas och utöka på ett enklare sätt.
- Byggnation av stallar förbättrar produktion, lönsamhet och djurvälstånd.
- Förbättrade möjligheter för mjölkföretagande i hela landet bidrar till ökad livsmedelsberedskap och sysselsättning.
- Den biologiska mångfalden kan öka. I mjölkproduktionen är det framför allt ungdjur som betar på naturbetesmark och som bidrar till den biologiska mångfalden. Med fler mjölkkor får vi fler ungdjur.
- Förslaget underlättar för många mjölkföretagare men bedömningen är att de flesta mjölkkor i lösdrift kommer att gå på bete även fortsättningsvis.

Djurskyddet i EU och globalt

- Regeringen ska fortsatt arbeta för skärpt djurskyddslagstiftning inom EU och globalt och för en korrekt och restriktiv användning av antibiotika.
- Regeringen ska fortsatt arbeta för likvärdig tolkning, tillämpning och efterlevnad av EU:s djurskyddslagstiftning i de olika medlemsstaterna.

Innovation & forskning för ökad konkurrenskraft och produktion

- Skapa en nationell samverkansstruktur för ökad innovation på livsmedelsområdet.
- Produktionsfrämjande innovation och forskning ska ges hög prioritet i forskningsutlysningarna.
- Anslagen för forskning inom livsmedelsområdet utökas i syfte att bidra till att uppnå den svenska livsmedelsstrategins mål om ökad produktion men också för utökat stöd till produktionsnära, tillämpad forskning.
- Ökade medel för forskning kring djurskyddsbefrämjande åtgärder som förbättrar djurhälsan och bidrar till korrekt, restriktiv och därmed minskad läkemedelsanvändning.

Flera förslag kring viltskador och stora rovdjur

- Åtgärder föreslås för att minska viltskador då de bedöms ha stor påverkan på lantbrukets inklusive djurhållningens lönsamhet och konkurrenskraft.
- Det införs en rätt att bedriva skydds jakt utan tillstånd från länsstyrelsen för markägare och jordbruksarrendatorer med jakträtt avseende rådjur, dovhjort och kronhjort.
- Arbeta för att minska vargstammen i Sverige. Rovdjursangrepp ökar risktagandet i företagandet och oron bedöms bidra till att många drar sig för att utöka sin verksamhet och för att starta nytt.
- Ersättningsnivåerna till djurägarna för rovdjursavvisande stängsel inklusive underhåll och stängsling behöver öka. Även ersättningen för skadade, saknade och dödade djur behöver ses över och höjas.

Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd

SOU 2024:56 - Betänkande av Utredningen om en konkurrenskraftig animalieproduktion

Särskild utredare: Elisabeth Nilsson